

MEMÒRIA
D'ACTIVITATS

D'EDUCACIÓ
I MEDIACIÓ

SETEMBRE '22-
JULIOL '23

FUNDACIÓ JOAN BROSSA
CENTRE DE LES
ARTS LLIURES

PRESENTACIÓ

Aquest curs 2022-2023 ha estat un any de consolidació del projecte educatiu com un eix transversal a la programació regular del Centre de les Arts Lliures. Hem vinculat les residències de creació als centres educatius perquè aquests centres elaborin propostes d'innovació i experimentació pedagògica a l'aula, i despertin en l'alumnat l'interès en l'art i les formes d'expressió personals i col·lectives. Hem continuat amb la nostra tasca de divulgació de l'obra i la poètica de Joan Brossa mitjançant itineraris urbans, tallers i visites guiades a les exposicions del centre. Hem posat el focus en el treball amb el barri de Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera en una feina de prospecció i cerca de vincles significatius perquè, a poc a poc, se'ns percebi com un equipament cultural per ser ocupat i usat per les veïnes i els veïns. Hem ofert càpsules de formacions per a docents guiades per artistes contemporanis, amb l'objectiu d'intercanviar coneixements i eines d'aprenentatge i de creació. Finalment, hem obert convocatòries per oferir residències d'investigació i creació per a artistes que repensin els continguts propis de la programació, en un exercici de variació constant del coneixement.

Com a equip del Centre de les Arts Lliures estem molt satisfetes amb les experiències i les relacions que hem fet aquest any, i amb aquesta memòria no sols volem deixar constància de tot el que ha passat, sinó també donar les gràcies a totes les persones i centres que hi ha col·laborat i han estat obertes a transformar-se en col·lectiu.

ÍNDEX

Rutes, tallers i visites guiades.....	pàg. 4
Projectes de curs.....	pàg. 10
Variacions. Escola Octavio Paz i Institut Escola Mirades	
En Residència. Institut Escola Eixample	
Formació per a docents.....	pàg. 14
Càpsules indisciplinades. Apunts per a la recerca i la creació contemporània	
Residències de creació i mediació.....	pàg. 16
Programa d'Investigació Curatorial	
Ralet Ralet Ràdio	
Altres col·laboracions.....	pàg. 16
VIII Jornada Educativa.....	pàg. 16
El projecte en números.....	pàg. 16
Objectius de futur.....	pàg. 16

RUTES,
TALLERS I
VISITES
GUIADES

RUTES, TALLERS I VISITES GUIADES

DINS I FORA DE LA FUNDACIÓ

Joan Brossa és i serà una font d'inspiració, un disparador d'idees i un revulsiu per a la creació. Entenem la nostra tasca de divulgació del poeta com una aposta per l'experimentació en els formats artístics i per l'encreuament de les disciplines del coneixement de manera indiscriminada; i ho fem amb el convenciment que la matriu creativa de Brossa s'origina amb el joc, la imaginació i la transformació, els eixos de la nostra metodologia d'aprenentatge.

Aquest any moltes nenes i nens, joves i adults han passat per la Fundació, i han deixat, al seu pas, creacions i reflexions que ara ens fan aprendre també a nosaltres. Marxem plenes de creacions poètiques i de nous vincles amb escoles que ja formen part de la nostra comunitat.

Presentem una petita mostra visual d'allò que ens han deixat i que ara forma part del nostre arxiu pedagògic.



RUTES,
TALLERS I
VISITES
GUIADES



Ruta "Imatge, paraula i acció!" amb l'Escola Aldana

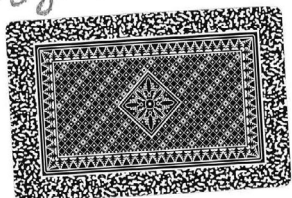
RUTES,
TALLERS I
VISITES
GUIADES



Ruta de l'Esperit del carnaval amb el Col·legi Avinyó

RUTES,
TALLERS I
VISITES
GUIADES

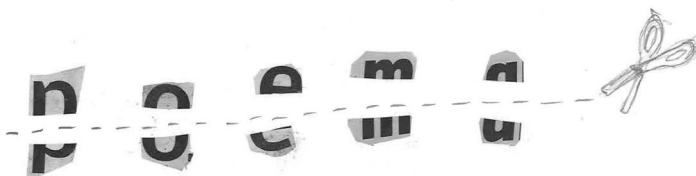
Catifa



L'avarícia



Poemes visuals fets per l'alumnat de
l'Institut Miquel Martí i Pol amb cartes i
retalls de diari



Mig
Poema

PROJECTES DE CURS

VARIACIONS

El programa “Variacions” 2022-2023 ha estat un projecte que ha vinculat el suport a la creació del Centre de les Arts Lliures amb el projecte educatiu, i ha teixit un programa transversal a tota l’activitat de l’edifici. Aquest programa pretén ser un disparador d’idees i metodologies a càrrec d’artistes residents i col·laboradors a la Fundació Joan Brossa - Centre de les Arts Lliures, que treballen amb una escola de primària o secundària duent-hi a terme propostes híbrides entre l’art i la pedagogia, que serveix d’acompanyament a l’equip docent en el disseny d’assignatures i vincula les accions a la programació de la Brossa. S’entén, per tant, cada projecte com una variació de les propostes del centre. Aquestes variacions han estat concebudes i dissenyades de manera adaptada al projecte educatiu de cada escola, als temps, les metodologies i els recursos del centre, en un diàleg estret amb el claustre o les professores participants.

És un programa gratuït que es desplega en tres itineraris artístics, “Variacions visuals” (poesia visual), “Variacions poesia” (poesia escrita i oral) i “Variacions arts en viu” (poesia d’acció), i, per tant, no és cap servei, sinó una col·laboració que demana un compromís mutu que vetlli per la generació i la transferència del coneixement a través de les arts.

Aquest any hem establert un vincle amb dues escoles diferents, i en cadascuna s’ha generat un projecte únic i singular. L’Escola Octavio Paz, ubicada al barri de Navas, va decidir seguir l’itinerari de “Variacions visuals”, i l’Escola Institut Mirades, al barri del Carmel, el de “Variacions poesia. A continuació expliquem què ha passat en cada projecte.



ALEXANDER ARILLA A L'ESCOLA OCTAVIO PAZ **Variacions visuals**

Aquest projecte ha estat possible gràcies a la implicació de l'Alexander Arilla, artista que ha format part de l'equip del P.I.C. El punt de partida ha estat el codisseny i l'acompanyament d'una part de la franja de treball globalitzat i del treball per projectes de la comunitat de grans (4t, 5è i 6è de primària) de l'Escola Octavio Paz. Arilla ha dut a terme, a més a més, una instal·lació artística col·laborativa a l'entrada de l'escola que s'ha mostrat durant tot el curs.

La proposta s'ha dissenyat conjuntament amb el director i la cap d'estudis, el Xavier López i l'Elena Guillen, i part del claustre de l'escola, perquè fos un projecte adaptat a les línies pedagògiques, enguany emmarcades en el projecte "Mirades". S'han dut a terme sessions de formació per a docents, i també s'han desplegat diversos tallers al voltant de la pràctica artística d'Arilla, en col·laboració amb les línies temàtiques de l'escola: la mirada, la quotidianitat i la fotografia. El projecte ha estat orientat al desenvolupament de la competència clau en consciència i expressió cultural, i s'ha avaluat a partir de diverses competències transversals de l'àmbit de les arts visuals i plàstiques.

En aquest projecte l'organització de l'equip ha estat:

Disseny de la proposta educativa

Alexander Arilla (artista), Xavier López (director de l'Escola Octavio Paz), Elena Guillen (cap d'estudis) i Sílvia Galí (Educació i Mediació de la Fundació Joan Brossa)

Dinamització dels tallers per a alumnes i de les formacions per a docents

Alexander Arilla, Sílvia Galí

Suport pedagògic i acompanyament

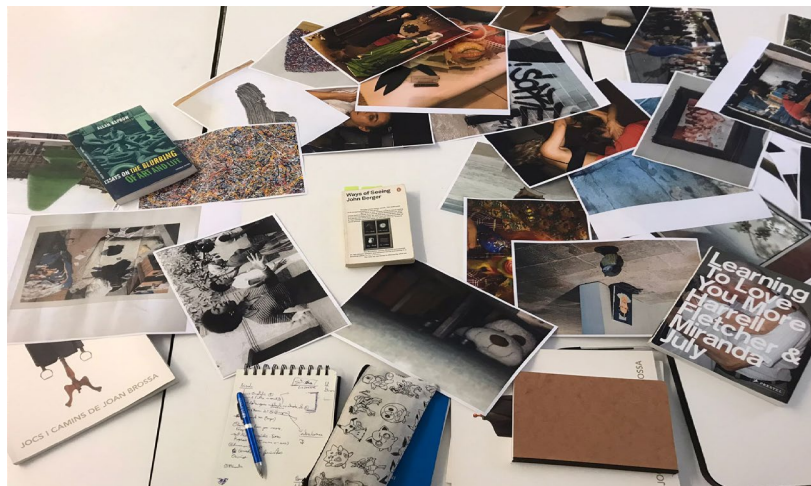
Fani Mas, Elias Vera, Alícia Godes (docents de la comunitat de grans de l'Escola Octavio Paz)

Persones destinatàries del projecte

Alumnes de la comunitat de grans (45 alumnes)

FASE 1 (setembre 2022): Trobades de coneixença amb la direcció de l'escola i el claustre de mestres

Fem una primera reunió amb el Xavier i l'Elena per entendre el projecte de l'escola i conèixer les aules; allà expliquem també el projecte de la Brossa i la Sílvia presenta l'Alexander, l'artista que guiarà el procés. El pas següent és conèixer el claustre i presentar la proposta artística que ha pensat l'Alexander. Dissenyem una sessió de formació per als docents al voltant de l'art contemporani i la mirada quotidiana per detectar inquietuds i necessitats i adaptar el projecte a una comunitat d'alumnes concreta. Un cop detectades les necessitats i escollida la franja d'edat que s'adapta més a la proposta artística de l'Alexander, comença una fase de disseny de les sessions juntament amb la Sílvia, en la qual establim també un calendari de treball i elaborem un possible pressupost de materials. Seguidament, fem una reunió amb el professorat de la franja de grans per tal d'ubicar la proposta a l'aula.



Apunts teòrics i visuals de la formació per al claustre



Sessió de formació amb el claustre

FASE 2 (octubre-desembre 2022): Tallers setmanals al voltant de la mirada en l'art, la quotidianitat, la intimitat de la casa i els espais d'oci.

La proposta de l'Alexander, en cocreació amb el claustre i el departament d'Educació de la Brossa, finalment es concreta amb un treball a partir de la fotografia com una obertura a un espai íntim i quotidià. Per a Alexander, l'art és un llenguatge que ens permet parlar d'allò que portem dins, però també de la realitat que ens envolta, i per això li sembla interessant treballar la mirada des d'una perspectiva poètica amb relació a la quotidianitat de l'alumnat, parant atenció a allò que realment constitueix la vida de cadascú i a allò que veiem cada dia i que, així i tot, potser no ens aturem a mirar.

Amb aquesta premissa, i durant els tallers amb la comunitat de grans, es reparteixen càmeres d'un sol ús que les alumnes fan servir per fotografiar els espais on ubiquen records especials tant de l'escola com de casa. En total es fan tres sessions a tres grups classe diferents, i surten així un total de nou sessions durant el primer trimestre.

A la primera sessió es planteja un debat sobre la diferència entre *mirar* i *veure*: *mirar* és posar atenció en una cosa, mentre que *veure* és l'acció de percebre una imatge amb l'ull. Anem un pas més enllà i comencem a reflexionar sobre com les imatges ens fan pensar, ens transmeten emocions i ens hi podem comunicar. Repartim emoticones perquè l'alumnat reaccionï davant d'imatges que els proposem. Al final de la sessió repartim les càmeres d'un sol ús perquè comencin a fer fotografies durant la setmana sobre espais, racons i objectes que els portin records concrets i significatius.

A la segona sessió, i amb les fotografies impreses, plantegem un taller per fer intervencions artístiques sobre les fotos que han fet, mitjançant la tècnica del *collage*, que permetin desidentificar, barrejar i intercanviar els records, així com construir-ne de nous. A partir de l'espai quotidià de la fotografia apareix una reflexió sobre l'obra d'art.

A la tercera i última sessió les alumnes fan una visita a la Brossa, a l'exposició comissariada per l'Alexander, juntament amb el David Ricart i la Júlia Zapata, i debatem sobre com volen exposar els materials fets a les darreres sessions.

FASE 3 (desembre 2023): Elaboració col·lectiva d'una instal·lació artística ubicada a l'entrada de l'escola

“A partir d'un recull de moments íntims, al pati i als espais d'esbarjo, a casa seva, amb les famílies i les amigues, els infants ens comparteixen i posen en rellevància la seva mirada vers la realitat i el món que els envolta”, explica l'Alexander.

Després de totes les sessions amb l'alumnat, l'Alexander comença a elaborar la proposta final, una instal·lació artística que es presentarà a l'escola en el marc de Nadal. Després d'haver recollit les idees dels nens i nenes, es proposa al claustre de mestres una obra que recull les fotografies fetes durant tot el procés impreses sobre unes teles blanques translúcides penjades a la paret, símbol d'una intimitat descoberta. Aquesta disposició dibuixa un recorregut possible que s'endinsa cap a l'interior de la peça, i fa cada cop més difuses les formes de l'exterior. Al llarg del recorregut hi apareixen també corporis de cartró on es reproduïen fragments de les fotografies, en un exercici de desidentificar els records per convertir-los en part de l'espai. A les parets, recobertes de tela blanca, simulant el white cube dels espais museístics, s'hi pengen reproduccions d'algunes de les fotografies a gran format. El títol de la peça, que evoca tots els records que es troben allà i que reproduïx exactament les frases que algunes alumnes escrigueren, és “Aqui em vaig pelear, aquí es on vaix conèixer la meva mijor amiga, aquí vaig cuinar. Aquí vaig estar estirada, aquí he caigut a escalera, aquí no se m'ocuria res per escriure”.

La instal·lació es munta al llarg del mes de desembre amb la participació de tot l'alumnat que ha treballat en el projecte, i s'inaugura durant la festa escolar de Nadal del 2022. S'hi està tot l'any i, el juny del 2023, itinera cap al Centre de les Arts Lliures, per formar part del seu arxiu de projectes.

PROJECTES
DE CURS



L'Alexander en una sessió amb el grup de grans



Fotografia amb la càmera



Fotografia de la segona sessió



Fotografia amb la càmera

PROJECTES
DE CURS



Sessió a la Brossa



OPTATIVA PARAULA I ACCIÓ, A L'INSTITUT ESCOLA MIRADES "Variacions poesia"

En el projecte amb l'Escola Institut Mirades del Carmel (Barcelona) l'artista que ha col·laborat en el procés ha sigut la poeta Raquel Pena, que formava part del projecte expositiu i poètic L'ull de veure aparicions, inaugurat el 17 de novembre del 2022 al Centre de les Arts Lliures. El projecte educatiu ha consistit en un codisseny i acompanyament de l'assignatura optativa trimestral de primer d'ESO, Paraula i Acció, entre el professor Daniel Parellada i la Sílvia Galí, amb el suport puntual de la Raquel. S'han impartit tres tallers trimestrals sobre creació poètica i improvisació, s'ha fet un seguiment de l'assignatura i s'han fet sessions de preparació per als actes de final d'assignatura.

En aquest projecte l'organització de l'equip ha estat:

- **Disseny de la proposta educativa**

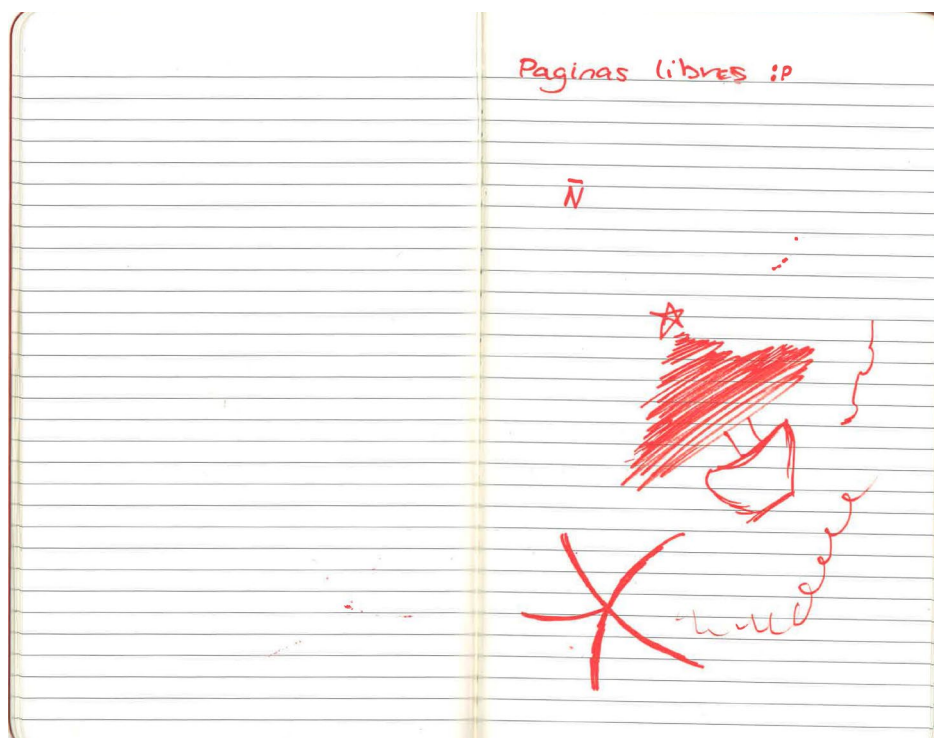
Daniel Parellada (Docent de l'IE Mirades) i Sílvia Galí.

- **Dinamització dels tallers per alumnes**

Daniel Parellada i Raquel Pena (poeta i docent).

- **Persones destinatàries del projecte**

Alumnes de 1r d'ESO de l'IE Mirades (50 alumnes).



Creació d'una alumna

FASE 1 (setembre 2022): Sessions de codisseny amb el professor Daniel Parellada per estructurar conjuntament el pla docent de l'assignatura i els mètodes d'avaluació

L'objectiu de l'assignatura és aprendre a compondre un poema de forma escrita, oral i performativa que ens ajudi a descobrir coses de nosaltres mateixos. A partir d'aquesta premissa, es planteja una estructura trimestral dividida en tres etapes, inspirades en les tres condicions que exposa Bruno Gentili perquè una poesia es consideri oral:

- **Etapa de la transmissió:** el moment on l'alumnat coneix què és la poesia, llegeixen poemes d'autors clàssics i contemporanis i comencen a omplir una llibreta personal on aniran creant totes les composicions poètiques.
- **Etapa de la composició:** el moment on fa exercicis de composició poètica a través de diverses tècniques i exercicis d'estil com el pastitx, l'escriptura automàtica, l'autoficció, el cadàver exquisit...
- **Etapa de la comunicació:** el moment en què prova formes de recitar i d'improvisar allò que han anat apuntant a les llibretes. També és el moment en què comença a imaginar què volen ensenyar a les famílies i a la resta de companyes.

FASE 2 (octubre-desembre 2022): Comencen les classes

El Dani és qui dinamitza la majoria dels tallers. Ens adonem que aquestes etapes que havíem marcat són orientatives, però que és molt més intuïtiu i còmode anar-ho treballant tot alhora. Quan les llibretes ja comencen a estar una mica plenes, s'imparteix un taller sobre creació poètica amb la Raquel Pena, poeta i docent, que planteja exercicis molt diversos de composició i recitació. A la sessió següent es fa una visita a la Brossa per conèixer l'equipament i preparar la mostra de final de trimestre. Seguidament, la Sílvia Galí visita l'aula i ajuda a definir els continguts i l'organització de la mostra final. El 17 de desembre es celebra el recital poètic a la Brossa amb tots els alumnes, famílies i docents, i la presència de diversos poetes de *L'ull de veure aparicions*.



Recital amb les famílies

FASE 3 (gener-març 2023): Es replica l'estructura de la fase 2 amb un nou grup

La Raquel visita l'escola i, després, el grup va cap al centre de Barcelona, a la Brossa, per conèixer l'espai. Durant aquella la sessió l'alumnat ensenya les llibretes, i cadascú escull una pàgina que li agrada en especial. Situem les llibretes totes juntes i, en observar la composició que es crea, ens desperta les ganes de poder elaborar una publicació, a part del recital. Les alumnes reben molt bé la proposta, i per tant decidim ensenyar-los alguns models de publicacions de la Brossa. Són publicacions professionals, i sabem que no tenim temps ni recursos per dissenyar i produir la nostra igual, però serveix per agafar algunes idees. Uns dies després, el Dani i la Sílvia decideixen un format de publicació senzill però que permet una cosa que ens sembla important: no serà una edició amb plecs, que obliga a una lectura lineal del poemari, sinó que serà en format postals intercanviables dins d'un sobre, a la manera de Joan Brossa amb el poemari *Els etcèteres* (1970). Les alumnes dissenyen a mà una portada, que es digitalitza, i amb aquest disseny es genera un tampó de tinta que s'estampa a cada fanzín.

El dia 25 de març se celebra el recital poètic i es presenta la publicació, acompanyats de les famílies i alguns docents de l'Escola Institut Mirades. Cada alumna se n'emporta un exemplar a casa.



Fotografies de la sessió a la Brossa



PROJECTES
DE CURS

NOMÉS UN INFLADOR

So soc un inflador,
m'adapto a la pressió,
però no t'hi folla mai!
M'agrada la pilota,
m'agrada de la manella, em
paga i em baixa, però no
dona suport, hi ha una pilota.
Abans eren tres,
i ara són cent, el canvi
va ser repenti i gens esperat.

Soc com un Noia, encara
que la bateria és de poca
capacitat, també una mica
sindria, també per
dira i resistint com una
roca per força.

Doncs a l'hora,
l'hora de les normes
un inflador.

Sergi P.M.

Jo soc

Te soc un llibre que té moltes històries
com un historiar.
Aquesta història és fantàstica amb la
Red Deseu és fantàstica amb la
la història de caca i hi ha
mantes històries però també hi ha
de pel·lícules. Són pel·lícules d'animació de
temps passats que el veig agra.

Aquesta història és eficaç, l'història
al car i el car, pensat en tot el
que vas viure i viure.

Aquesta història també té amor i
accions molt boniques i de moltes
accions sense sentir però el
final tot s'indica un perquè.

Vanagel Quindos Aguilera



Publicació del poemari

FASE 4 (abril-juny 2023): Es replica l'estructura amb un grup nou.

L'últim trimestre és el més curt de tots, i això es nota, ja que hi ha menys sessions per treballar les llibretes. Tot i això, uns dies abans del recital la Sílvia visita l'escola i, juntament amb el Dani i les alumnes, decideixen què fer. Això genera una expectativa que provoca que moltes escriguin nous poemes i es preparin la presentació. El dia 10 de juny es fa un recital poètic amb un micro obert final perquè alumnes d'altres edicions puguin recitar més poemes.

Durant aquests mesos es demana a l'artista visual Núria Inés àlies Tinta Fina que faci una relatoria gràfica del projecte, ja que creiem en la necessitat de documentar de manera artística tots els aprenentatges generats i les experiències compartides. Amb aquesta relatoria es genera un desplegable amb alguns dels poemes de les alumnes durant el curs, que es repartirà a les famílies a principis del curs que ve. Cal destacar que la setmana del 12 al 16 de juliol a l'escola es fan unes jornades de tancament i avaluació del curs per part de les alumnes. Se'ls demana que destaquin coses que els han agradat o han après durant el curs, i gairebé totes les que han participat a l'assignatura de poesia destaquen algun aprenentatge del procés.

La setmana del 10 al 14 de juliol es fa una sessió de valoració i un tempteig de possibles maneres de donar continuïtat al projecte.



Relatoria gràfica de Tinta Fina

EN RESIDÈNCIA

Aquest curs 2022-2023 ens hem sumat al projecte “Artistes EN RESIDÈNCIA als instituts de Barcelona”, un projecte de l'ICUB i el CEB que té l'objectiu d'introduir la creació contemporània als centres públics d'educació secundària per mitjà d'un contacte directe entre un artista o col·lectiu d'artistes i alumnes de l'ESO.

La Brossa ha participat per primer any en aquest projecte, i ho ha fet amb el col·lectiu artístic Urati laboratori, un laboratori d'investigació escènica que explora disciplines com la instal·lació, l'escena, les arts plàstiques, la realitat virtual (a través de dispositius diversos i de codi obert) i la comunicació audiovisual, tot construint narratives entorn de la memòria i la catàstrofe, amb horitzons surrealistes i imatges que se situen en el terreny ambigu entre la realitat virtual i la corporal.

El centre educatiu amb qui hem treballat ha sigut l'Institut Escola Eixample, un antic col·legi religiós que encara manté l'esquelet del que un dia va ser. Hi ha una capella immensa, convertida en sala d'art i biblioteca, i la seva estructura laberíntica i plena de racons amagats desemboca en un pati interior verd i en un teatre. El grup amb qui hem treballat és un grup de 3r d'ESO, i la proposta amb ells ha girat entorn a la idea de la catàstrofe com un horitzó possible i potencialment disruptiu i creador de noves perspectives de futur.

“Una llaua de refresc triga deu anys a descompondre's.

Una bossa de plàstic al voltant de mil cinc-cents.

Els residus nuclears triguen més de dos milions i mig d'anys.

Un cos humà, tan sols uns quants mesos.

Aquesta botànica de la mort i la degradació és en part la causant que no siguem capaços d'apreciar els nostres actes perpetrats a la natura”

Urati laboratori

Ha sigut tot un procés de creació intens, tant per a l'alumnat com per als artistes, les docents i la mediació. Tot i que la majoria de les sessions han passat al centre educatiu, la Brossa també n'ha acollit algunes al seu espai, amb l'alumnat, així com una residència artística dels Urati laboratori. El dia 25 de maig es va mostrar el resultat de tot el procés en forma d'instal·lació artística, amb el títol *Eterns profetes de la fatalitat*.

Podeu consultar el quadern de bitàcola de moltes de les sessions en [aquest](#) document, escrit pels mateixos artistes! També podeu consultar el [blog d'En Residència](#), on els alumnes i mestres han anat publicant algunes de les fites del projecte.

PROJECTES DE CURS

Afegim també, a continuació, la informació que aparegué a les parets de la instal·lació final, amb l'equip i una descripció de la peça i del procés.

“Eterns profetes de la fatalitat’ és una peça que busca afrontar la pregunta següent: com materialitzar la idea de la catàstrofe? En el món que habitem hem crescut amb la idea d’una catàstrofe imminent, on el futur només és un camp en ruïnes.

Aquesta idea paralizzadora actua com una àncora de la imaginació, que sovint impedeix que noves generacions puguin imaginar futurs possibles. Aquesta proposta pretén ser un espai de reimaginació. Un territori concebut perquè, a través de la nostra presència, intentem ser conscients de la nostra afectació a l’entorn. Partint de la perspectiva que poden tenir sobre aquest fet un grup de persones nascudes ja al segle XXI, l’objectiu ha sigut aprofundir en nous imaginaris que permetin reflexionar sobre les crisis del nostre temps. Com podem pensar en les catàstrofes que han de succeir, quan ja les habitem, i fugir de la paralizzació que ens provoquen?

Per dur a terme aquest procés de creació, Urati hem col·laborat amb l’alumnat de 3r d’ESO de l’Institut Escola Eixample, i hem generat una investigació artística basada en tres eixos: el visual, el poètic i el sonor.

Hem treballat amb dinàmiques de petits tallers dividits per sessions, mentre aprofundíem en aquests tres eixos, sempre amb la idea de catàstrofe com a activador. El resultat final és una instal·lació audiovisual, que barreja les eines i els conceptes de la realitat virtual, les maquetes de paisatges, la literatura apocalíptica i els ambients sonors, tot per realitzar una aproximació poètica dins un viatge sensorial a les catàstrofes que han de succeir.”

Urati laboratori



Sessió amb Urati laboratori

Fitxa tècnica del projecte:

Escenografia i autoria: Urati laboratori en col·laboració amb l'alumnat

Concepte, literatura i vídeo: Albert Chamorro

Art visual i gràfic: Marta Lofi

Art sonor i tecnologia: Sergio Camacho

Producció creativa: Roser Casamayor

Mediació: Sílvia Galí

Alumnes participants: Alice Zaccone, Amalia Carlota Berger Casademont, Bárbara Gabriela Hernández Silva, Benjamín Alejandro Quiroga Chumbita, Bruno Moreno Bueno, Èlia Vila Sans, Marisa Gimeno López, Mery Laura Salinas Mena, Mònica Yáñez Morillo, Nerea Font Garcia, Regina Yáñez Ruíz, Salma del Carmen Expósito Campoy, Sendy Maryeni Hernández Guillen, Sol Ariel Calvo Velasquez, Tyra Guadalupe Flores Meza, Izan Calvo Tejada, Walter Amat Font, Yue Yin

Professores participants: Eva Suárez, Sandra Iturri, Marta Arteaga



Sessió amb Urati laboratori



Sessió amb el grup a la Brossa

PROJECTES
DE CURS



Sessió a l'escola, provant les ulleres



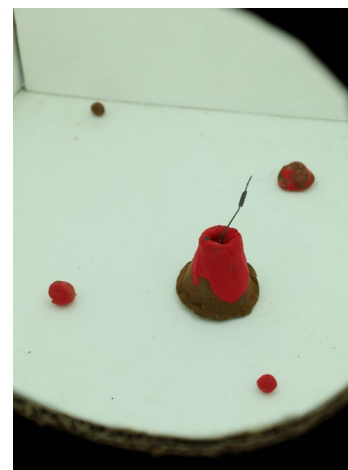
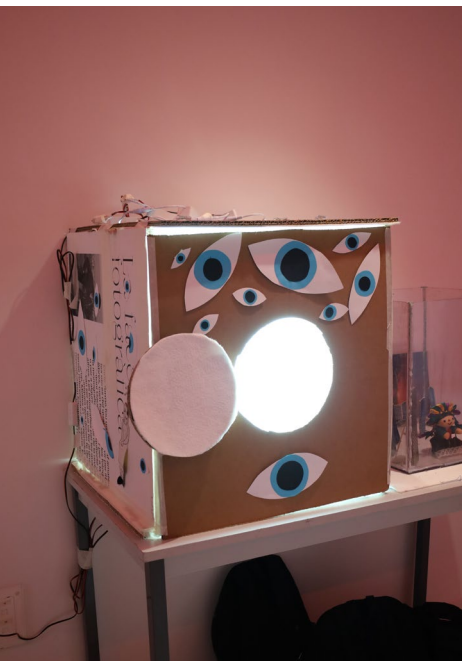
Sessió de muntatge de les gigantopies



PROJECTES DE CURS



Inauguració "Eterns profetes de la fatalitat"



FORMACIÓ PER A DOCENTS

CÀPSULES INDISCIPLINADES

Per segon any consecutiu hem dut a terme la formació per a docents “Càpsules indisciplinades. Apunts per a la recerca i la creació contemporània”. Aquesta formació s’adreça a docents, mediadores i agents educatives que tinguin interès a treballar la creativitat brossiana entesa des de la creació contemporània i col·lectiva, com a eines d’emancipació intel·lectual. Cada càpsula està dinamitzada per un artista o col·lectiu artístic que col·labora amb la Brossa durant la temporada, vingui de les arts visuals, de les arts en viu, de la poesia o de formats més híbrids. “Càpsules indisciplinades” es converteix així en un espai d’experimentació, lúdic, creatiu i indisciplinat, tant per als artistes com per als docents, perquè intercanviïn coneixements i s’acostin a la pràctica de l’art des d’un vessant pedagògic i emancipador.

La indisciplina és una metodologia que travessa tota la formació, i l’entendem com la pràctica que prioritza l’encontre i el transvasament de coneixements, i la reflexió sobre la mateixa pràctica artística i educativa que sigui capaç de produir canvis en les maneres de fer. És una metodologia que té molt a veure amb el que Dennis Atkinson entén per “pedagogia de l’esdeveniment”, una manera d’aprendre que es basa en el que passa en el present, i que desconeix quins camins o formes agafarà aquest coneixement en el futur. És una posició de desconeixement i ignorància que propulsa la imaginació com una eina d’inventiva i indagació i evita que tant l’art com l’educació es converteixin en disciplines tancades en si mateixes.

Durant aquesta formació hem acollit tallers d’artistes molt diferents:

- **Dues càpsules amb el Marc Chornet i el Roberto Romei** sobre anàlisi de textos dramàtics i direcció d’actors.
- **Dues càpsules amb la Laura Ginès i la Martina Rogers** sobre la il·lustració i l’animació aplicades a la creació col·lectiva en l’àmbit escolar.
- **Una càpsula amb la Raquel Pena**, on es reflexiona sobre la necessitat de generar imaginariis literaris i poètics en l’alumnat per disparar l’escriptura cap a indrets no convencionals.
- **Una càpsula amb la Glòria Balañà i el Sadurní Vergés** al voltant de la pràctica d’escriptura i eina de pensament filosòfic de “l’enterrador de paraules”, de Doctor Alonso.

FORMACIÓ PER A DOCENTS

Amb l'objectiu de conservar tot el que es va dir i es va fer durant les sessions, hem editat una petita publicació, que fa alhora de relatoria i de recull de metodologies artisticoeducatives, escrita per la poeta Roser Bastida. Al setembre estarà disponible online o bé en paper a la botiga de la Fundació.



Fotografies de les càpsules amb
Laura Ginès i Martina Rogers



RESIDÈNCIES DE CREACIÓ I MEDIACIÓ

PROGRAMA D'INVESTIGACIÓ CURATORIAL (2NA EDICIÓ)

El Programa d'Investigació Curatorial (P.I.C.) és un dispositiu d'aprenentatge i experimentació en el camp de la producció i la curadoria artística que té com a objectiu la creació d'un espai de recerca i de generació de coneixement compartit que explori projectes específics, els qüestioni i hi respongui críticament. Aquest programa neix d'un conveni signat de col·laboració entre la Sala d'Art Jove amb el Centre de les Arts Lliures de la Fundació Joan Brossa, i està orientat a artistes i investigadores seleccionades de la Sala d'Art Jove dels darrers tres anys (2021, 2022 i 2023) que desitgin conèixer de prop un procés expositiu i tinguin un interès en el treball i el pensament col·lectiu.

En aquesta segona edició del P.I.C., i gràcies a la valoració que vam fer conjuntament amb els integrants de la primera edició (Júlia Zapata, David Ricart i Alexander Arilla), hem decidit introduir alguns canvis en l'estructura del programa per millorar diversos aspectes, com la transferència, la no precarització i l'acompanyament dels processos creatius per part de l'equip intern de la Brossa. El canvi més substancial del programa ha sigut dividir la residència, que té una durada de sis mesos, en dues fases. La primera fase està enfocada a la creació de l'espai i la dinàmica de treball a partir de converses, visites guiades, tallers i altres pràctiques que ajudin a endinsar-se en el procés expositiu i el context del projecte, amb l'acompanyament necessari de l'equip del centre perquè es generin les primeres preguntes per a la investigació. La segona fase està dotada d'honoraris i consisteix en el desenvolupament i la concreció d'una proposta expositiva/performativa/híbrida, amb un pressupost de producció, que s'exhibirà a partir del mes d'octubre al Centre de les Arts Lliures. Un altre canvi ha sigut introduir una figura intermediària entre les artistes residents i l'equip intern, que abans s'assumia des de l'equip, i que dona suport a la gestió i la producció, a més d'acompanyar les artistes en el procés.

La creació d'aquest espai de debat i d'investigació previ a la producció ha acabat sent crucial per reflexionar sobre el temps de la creació. En aquesta segona residència hem pogut articular amb més experiència un programa centrat en els processos creatius i de coneixença personal i professional, abans que en la generació de material d'exposició/

RESIDÈNCIES DE CREACIÓ I MEDIACIÓ

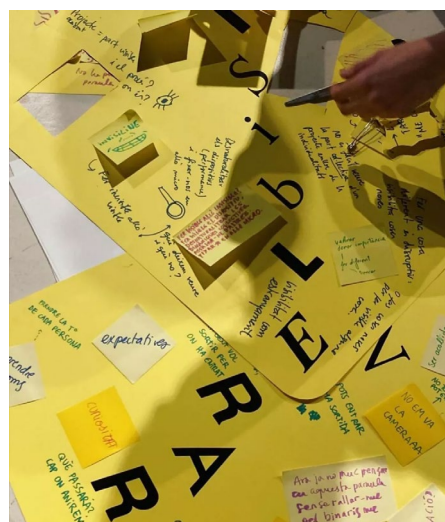
exhibició, i l'hem acabat entenent gairebé com un protodepartament de R+D+I en investigació artística que barreja teoria i pràctica. Aquestes trobades, tallers i visites finalment també han esdevingut una part important de la programació de la Brossa.

Les sessions han girat al voltant de dues grans temàtiques: la pràctica comissarial col·lectiva i les formes contemporànies del que antigament s'anomenava el parateatre (el circ, la màgia, l'striptease...). L'objectiu era el d'oferir un panorama d'artistes i curadores que resideixen actualment a Barcelona, amb l'objectiu de compartir eines, metodologies i preguntes que col·lectivament guiaran la proposta de l'octubre. Podeu consultar tot el programa [aquí](#).

Ara ens situem a la segona fase del projecte, i les artistes han començat una fase de residència al centre que comptarà amb obertures puntuals del procés a l'equip intern i a les altres residents de la Brossa.



Artistes del P.I.C.



Sessió amb el col·lectiu Larre



Sessió amb Carolina Campos



Obertura de procés

RALET RALET RÀDIO

Aquest any hem impulsat un nou projecte de ràdio a la Brossa que ha encreuat dos departaments: el d'Educació i Mediació i el de Comunicació. L'objectiu del projecte ha estat el de generar una plataforma de difusió i reflexió entorn de la programació del centre, que alhora proposi temàtiques que connecten amb altres artistes i col·lectius de Barcelona, per crear un contingut nou que funciona com una programació pròpia.

Les curadores d'aquest programa de ràdio són el col·lectiu Cinc Cèntims, un mitjà de difusió del panorama d'actualitat cultural de Barcelona i els voltants, que recomanen periòdicament esdeveniments, exposicions, espais, tallers i altres plans de la comarca amb un posicionament polític i crític contra l'hegemonia cultural, i fan difusió d'espais independents i contrainstitucionals. El col·lectiu està format per Aitana Vélez, Marian Vélez, Meri Roca, Mercè Ripoll i Anabel Saló. L'acompanyament des de la Brossa s'ha fet per part de l'Aina Canyelles i la Sílvia Galí.

El títol del programa és Ralet Ralet Ràdio, que pren el nom de la cançó i la moixaina "ralet ralet, pica dineret", en una intenció, molt pròpia del col·lectiu, de reivindicar la saviesa popular i el folklore català des d'una perspectiva actual, fresca i divertida. Amb aquest eslògan, el Pol Clusella, àlies Petit Ibèric, ha compost una cançoneta d'entrada al pòdcast que introdueix cada capítol i que presenta el col·lectiu i l'espai cultural que l'acull. Ell també edita els capítols i participa en algun com a DJ.

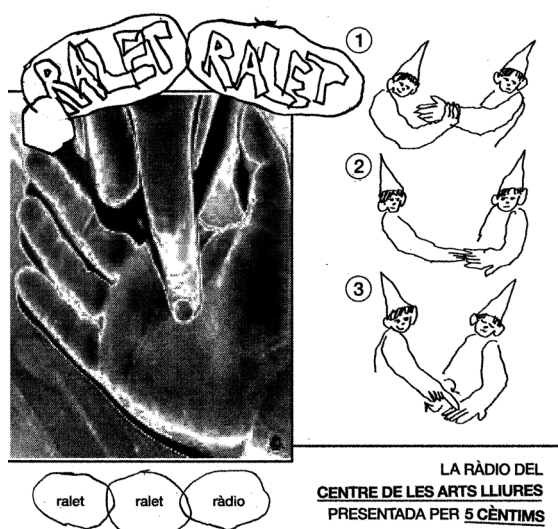


Emissió en viu d'un dels capítols

RESIDÈNCIES
DE CREACIÓ
I MEDIACIÓ

Des del gener fins al juny del 2023, Cinc Cèntims ha gravat un total de cinc capítols, i hi ha convidat un seguit d'artistes i col·lectius del món de les arts visuals, la performance i la música, com Júlia Barbany, Isa Tofu, Adelaida, Anna Lanau o Urati laborator, entre d'altres. Cada capítol gira entorn d'una qüestió diferent. Tenen títols com "Sobre l'entendre", "Sobre el performar" o "Sobre el treballar en col·lectiu". Són capítols d'uns quaranta-cinc minuts on es fa una entrevista a les convidades del dia, es proposa algun joc, es comunica un breu butlletí dels esdeveniments més destacables del mes següent i es tanca o s'acompanya amb una performance o actuació d'alguna de les convidades.

Els capítols es graven l'últim divendres de cada mes a la terrassa del bar de la Brossa i estan oberts al públic. Posteriorment, el contingut es penja a Spotify, al perfil del Centre de les Arts Lliures; el podeu escoltar [aquí](#).



Algunes de les portades i relatories de Ralet Ralet Ràdio

ALTRES COL·LABORACIONS

COL·LABORACIÓ AMB L'INSTITUT MILÀ I FONTANALS, LA COMPANYIA TEATRAL LA VIRGUERIA I NUS COOPERATIVA

Aquesta col·laboració neix de la inquietud de la companyia teatral La Virgueria pel treball amb joves a partir de la seva peça escènica *El missioner*, que s'estrenà a la Brossa en el marc del Festival Grec 2022 i que tornà a la sala el gener del 2023.

És una peça que parla dels videoclips musicals més populars, i ofereix una visió crítica sobre la forma en què operen com a colonitzadors culturals, en exportar valors com el racisme, el classisme o l'homofòbia. A partir d'aquests temes, La Virgueria planteja a Nus Cooperativa que dissenyi un taller orientat a joves per treballar en col·lectiu els conceptes de l'obra. Nus és una cooperativa de teatre social que, entre altres accions, dissenya i dinamitza tallers de prevenció per explorar certes qüestions en col·lectiu, amb una perspectiva feminista i social.

El taller sobre videoclip amb Nus es duu a terme a l'Institut Milà i Fontanals, amb la mediació de la Brossa i de La Virgueria, el dia 14 de febrer del 2023.



Fotografies de la sessió amb Nus a l'Institut Milà i Fontanals

COL·LABORACIÓ AMB EL MÀSTER EN DISSENY I PRODUCCIÓ D'ESPAIS DE LA UPC: "CAL·LIGRAMA, POEMA TRANSITABLE"

Aquesta temporada el Centre de les Arts Lliures ha establert una nova col·laboració amb el màster en Disseny i Producció d'Espais de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC). L'objectiu d'aquesta aliança és repensar la relació de la institució amb l'entorn urbà i el context social en el qual s'insereix: un barri, el del Born, que forma part del centre històric de Barcelona i l'organització del qual sovint respon a models econòmics d'explotació turística.

Quin paper té una institució cultural en aquest context? Com es pot preservar el patrimoni i la identitat d'una ciutat, i generar espais de reflexió ciutadana crítics amb el seu entorn? Aquestes són algunes de les preguntes que s'han fet les alumnes del màster durant els darrers mesos de treball, amb la finalitat d'indagar sobre la relació entre el dins i el fora de la institució i els reptes actuals amb què es troba el Centre de les Arts Lliures, com a centre d'arts pluridisciplinari i com a fàbrica de creació.

La col·laboració entre institucions es materialitza en forma d'encàrrec professional cap a l'alumnat: fer una intervenció a l'entorn urbà de la Brossa amb l'objectiu de vincular el contingut del centre amb el públic general. Per dur-lo a terme, les estudiants de la UPC han comptat amb l'acompanyament de la Cristina Ortega i el Juan Ramírez, professors de l'assignatura i impulsors del projecte.

El resultat ha sigut una mostra, una materialització d'un procés d'investigació que va tenir lloc el dia 22 d'abril a les 11 h del matí. Va ser una acció poètica, lúdica i experimental durant la vigília de Sant Jordi que provocà que la Brossa s'expandís més enllà dels seus murs.



"Cal·ligrama, poema transitable"



COL·LABORACIÓ AMB L'INSTITUT XXV OLIMPIADA I LA COMPANYIA TEATRAL CIA. NÜR

Una col·laboració també puntual va ser la que vam establir entre la companyia teatral Cia. Nür, que ha estat de residència creativa tota aquesta temporada, i l'Institut XXV Olimpiada, situat al peu de la muntanya de Montjuïc, un dels pocs instituts que ofereixen batxillerat escènic a Barcelona.

El XXV Olimpiada va contactar amb la Brossa per conèixer millor la seva programació escènica, ja que amb els batxillerats en curs estaven intentant establir encreuaments amb centres culturals i amb artistes amb l'objectiu d'eixamplar la mirada de l'alumnat sobre les arts escèniques i la creació. Davant d'aquesta proposta, el departament d'Educació i Mediació cregué pertinent vincular l'institut amb una companyia resident perquè no sols treballaven formats semblants als que estava immers l'alumnat, sinó perquè pel seu perfil jove, just acabats de sortir de l'Institut del Teatre, podrien oferir una visió més actual i situada sobre la carrera teatral i les seves oportunitats professionals i creatives.

A partir d'aquest vincle es van plantejar dues trobades: primer de tot, els dos batxillerats vingueren a la Brossa, on es va fer una obertura de procés i una mostra de la creació de la companyia, acompanyada d'un col·loqui posterior al voltant de temes com la creació musical, els itineraris professionals i el posicionament polític i ideològic vers la creació i la professió. Seguidament, vam fer una trobada a la inversa, i va ser des de Cia. Nür que van visitar l'institut i pogueren veure la mostra que el grup de segon de batxillerat tenia preparada. L'alumnat s'ho va prendre com un assaig general, on tingueren l'oportunitat de rebre els comentaris d'una mirada externa.



Sessió a la Brossa amb les Cia. Nür



COL·LABORACIÓ AMB EL MÀSTER D'EDUCACIÓ INTERDISCIPLINÀRIA DE LES ARTS DE LA UB

Per primer cop, a la Brossa hem acollit unes pràctiques externes, del màster en Educació Interdisciplinària de les Arts de la UB. Un estudiant, el Dani Campabadal, ha estat exercint tasques d'educador i investigador, i donant suport a la gestió de les activitats del projecte educatiu.

Entre febrer i maig del 2023, el Dani va dur a terme les tasques següents, organitzades de manera cronològica:

- **Establiment de contacte directe amb centres educatius** per promoure activitats relacionades amb Joan Brossa i la Fundació.
- **Revisió del programa educatiu** i de la pàgina web en general.
- **Assistència a una taula rodona** per debatre sobre el barri i la inclusió dels joves en aquest barri.
- **Investigació al voltant de l'exposició *Altres Brosses. Joan Brossa i la poesia d'acció, el parateatre***, per elaborar una visita escolar per a ESO i batxillerat.
- **Dinamització de rutes urbanes sobre Joan Brossa i visites guiades** a exposicions temporals per a escoles:
 - Ruta "Dau al Brossa" (ESO i batxillerat)
 - Ruta "Les tres edats de Joan Brossa" (P5 i primer cicle de primària)
 - Visita guiada a l'exposició *Altres Brosses* (ESO i batxillerat)

Aquesta experiència ha sigut enriquidora tant per a l'estudiant com per a la institució, i, gràcies a la memòria de pràctiques i la valoració final del Dani, ens serveix per anar perfilant millor aquesta plaça i les tasques que pot assolir perquè siguin profitoses i enriquidores per als pròxims estudiants.

VIII JORNADA EDUCATIVA

El dia 5 de juliol a les 18 h es va celebrar la 8a Jornada Educativa de la Fundació Joan Brossa, un espai de trobada entre docents, artistes i la institució on vam tenir l'ocasió de compartir les experiències educatives del curs passat i presentar tots els projectes i novetats del curs que ve. Alhora, també és un moment per parlar de temes que ens interessin al voltant de l'art i l'educació, sobretot en un moment de canvi de currículum i amb moltes perspectives de canvi a l'horitzó pedagògic.

La jornada es dividí en dues parts. La primera consistí en una explicació del projecte educatiu de la Fundació Joan Brossa - Centre de les Arts Lliures, amb acompanyament de la Maria Canelles, directora d'Arts Visuals i Textuals de la Brossa; de la Sara López, ballarina que forma part de la companyia Aurora Pa'lante, que formaran part del projecte educatiu de la temporada 2023-2024, i de la Sílvia Galí, coordinadora del departament d'Educació i Mediació. A la segona part es proposà una taula rodona amb tres professionals del món de l'art i l'educació: la Carme Hoyas, del Centre de Recursos Artístics de Barcelona (CRAB); la Raquel Pena, poeta, docent i filòsofa, i el Ricardo Pérez-Hita, artista i mediador, especialitzat en projectes de caràcter comunitari.

De la jornada en traiem algunes conclusions:

- Acollir la incertesa i potenciar la imaginació en els programes educatius i activitats, perquè els infants puguin apropiar-se dels exercicis, variar-los i sortir dels límits.
- Ensenyar referents nous als infants perquè els incorporin, i començar a parlar també de ressonants: sensacions, idees i emocions que disparen nous impulsos per a la creació.
- Defensar la importància de generar encontres entre professionals del món educatiu i de l'artístic per afavorir la transferència del coneixement entre iguals.
- Incloure una mirada externa a l'aula, amb l'objectiu d'incorporar mètodes de coavaluació i de docència compartida.

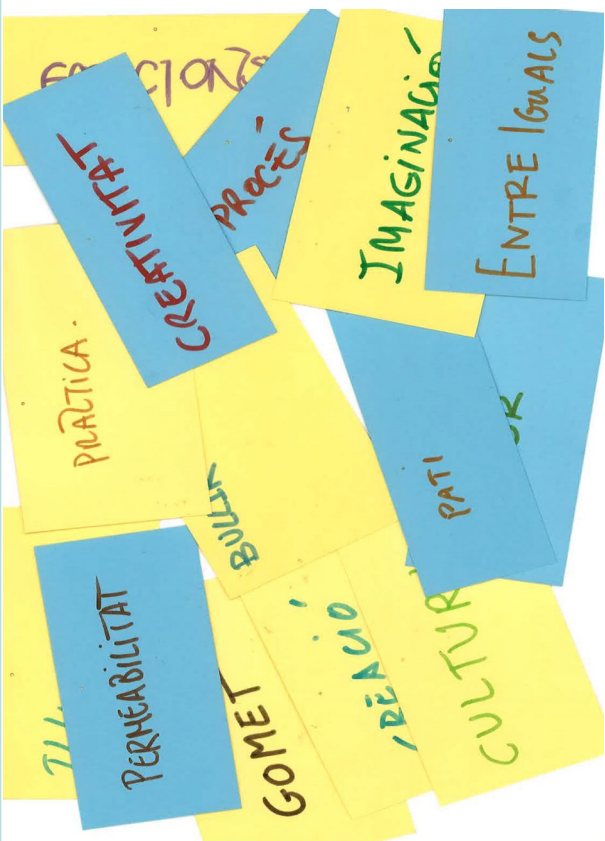
VIII JORNADA EDUCATIVA



Presentació de la temporada



Taula rodona amb docents



Paraules sobre art i educació



Carme Hoyas, Ricardo Pérez-Hita i Raquel Pena

RUTES, TALLERS I VISITES GUIADES

Escola	Lloc	Activitat	Alumnes	Data
Escola Pere Vila	Barcelona	Les tres edats de Joan Brossa	48	19/10/2022
Institut Escola Les Vinyes	Castellbisbal	L'Esperit del Carnaval	26	02/11/2022
Col·legi Sagrada Família Avinyó	Barcelona	Visita guiada	15	08/11/2022
Escola Santa Anna	Barcelona	L'Esperit del Carnaval	25	09/11/2022
Institut Castelló d'Empúries	Castelló d'Empúries	Dau al Brossa	40	16/12/2022
Institut Montserrat	Barcelona	Visita guiada	60	13/02/2023
Institut Moisès Broggi	Barcelona	L'Esperit del Carnaval	60	21/02/2023
Grau de Belles Arts de la Universitat de Barcelona	Barcelona	Visita guiada	12	23/02/2023
Escola Ferrer i Guàrdia	Barcelona	L'Esperit del Carnaval	52	27/02/2023
Escola Orlandai	Barcelona	L'Esperit del Carnaval	24	07/03/2023
Escola Orlandai	Barcelona	Les tres edats de Joan Brossa	24	09/03/2023
Institut Costa i Llobera	Barcelona	L'Esperit del Carnaval	50	10/03/2023
Institut Alba del Vallès	Sant Fost de Campsentelles	Dau al Brossa	19	15/03/2023
Institut Narcís Monturiol	Barcelona	Dau al Brossa	60	23/03/2023

EL PROJECTE
EN NÚMEROS

Escola Ribatallada	Sabadell	Imatge, paraula i acció	26	13/04/2023
Escola Turó de Can Mates	Sant Cugat del Vallès	Les tres edats de Joan Brossa	53	18/04/2023
Institut Miquel Martí i Pol	Cornellà del Llobregat	Visita guiada	175	19/04/2023
CFA Manuel Sacristán	Barcelona	Visita guiada	41	26/04/2023
Escola El Roure Gros	Santa Eulàlia de Riuprimer	L'Esperit del carnaval	37	28/04/2023
Institut Milà i Fontanals	Barcelona	Visita guiada	27	05/05/2023
Escola Montcau - La Mola	Matadepera	Imatge, paraula i acció	54	10/05/2023
Escola Víctor Català	Barcelona	Les tres edats de Joan Brossa	50	19/05/2023
Escola Milà i Fontanals	Barcelona	L'Esperit del carnaval	70	07/06/2023
Total d'alumnes fora de la Fundació				374
Total d'alumnes a la Fundació				657
Total d'alumnes				1.031

PROJECTES DE CURS, FORMACIONS I COL·LABORACIONS

Activitat	Participants
Variacions visuals	75
Variacions poesia	153
En Residència	45
Càpsules indisciplinades	50
Col·laboració UPC	103
Col·laboració Institut XXV Olimpíada	50
Ralet Ralet Ràdio	176
Total Visitants	652

OBJECTIUS DE FUTUR

El projecte educatiu de la Brossa viu des del 2020 una transformació progressiva de la seva activitat per anar-se adaptant dins del nou context del Centre de les Arts Lliures. És un projecte que no sols compta amb més recursos, sinó que ha de respondre a objectius molt ambiciosos:

1. Donar suport a la creació contemporània:

oferir línies de treball als artistes perquè investiguin més enllà de la seva pràctica i es vinculin a altres contextos i persones, i facilitar també la inclusió de perspectives compromeses als problemes i reptes que s'aborden des de l'art.

2. Generar projectes que posin atenció a les zones de contacte entre l'art i l'educació:

qüestionar les fronteres entre ambdós camps i repensar-los més aviat com a espais de complexitat i com a ocasions per rescatar els seus continguts emancipadors i transformadors.

3. Posar en valor la transferència i la transmissió del coneixement:

dissenyar projectes que motivin els encontres entre persones, llenguatges i metodologies diverses, situades no des de camps disciplinaris delimitats i estables, sinó en contextos de diàleg, discussió i posada en comú.

4. Destinar espais i recursos per a la recerca i el desenvolupament:

de metodologies pedagògiques innovadores, de formes noves de participació i d'articulació d'imaginari des d'espais no reglats i representacions no normatives.

5. Ubicar la Brossa com un agent més de cultura comunitària:

per reforçar així els vincles amb el barri. Que es concebi, alhora, com una institució que aborda la cultura i l'educació com una cosa pública i com a escenari d'experimentalisme i innovació.

Els objectius expressats tenen com a marc de referència moltes de les idees que apareixen a l'article Martínez Luna, Sergio (2016). "Entre-en-medios del arte y la educación: Colaboraciones, xperimentalisme, interdisciplinariadad", dins de [Artnodes, n. 17](#), 15-23.

OBJECTIUS DE FUTUR

L'any que ve continuarem amb la nostra tasca educativa mitjançant activitats escolars, visites guiades, projectes de curs i formacions per a docents, així com altres col·laboracions amb universitats i centres de coneixement que apareixen al llarg del curs.

Es podrà seguir tota la nostra programació a través del web de la Fundació i a les xarxes, així com el nostre butlletí digital orientat a docents i escoles, on anunciem esdeveniments i cursos.



Contacte per a reserves d'activitats escolars
i formacions: [educacio@fundaciojoanbrossa.
cat](mailto:educacio@fundaciojoanbrossa.cat)

Altres consultes:
sgali@fundaciojoanbrossa.cat

Fundació Joan Brossa - Centre de les Arts
Lliures de Barcelona
93 458 99 94
fundaciojoanbrossa.cat
C. Flassaders, 40
08003, Barcelona

FUNDACIÓ JOAN BROSSA
CENTRE DE LES
ARTS LLIURES